

Udviklingsbistand spares væk

Økologisk Landsforening undrer sig over, at regeringen indstiller udviklingsbistand, der virker.

Der er muligheder i 'græskød'

I Højen ved Vejle vil der den kommende vinter gå tre sortbrogede udsætterkøer sammen med seks kalve på græs. Ejeren Michael Kjerkegaard budgetterer med et dækningsbidrag på i alt 50.000 kr.

Fakta lancerer ny øko-serie

Med sin hidtil største satsning på økologi, vil Coop-kæden Fakta være med til at gøre Danmark dobbelt så økologisk frem mod 2020. Løftestangen er en ny serie, 365, hvor de første 34 varer netop nu er i butikkerne.

3 AKTUELT

9 MARK OG STALD

12 MAD OG MARKED

ØKOLOGI & ERHVERV

9. oktober 2015
nr. 575
35. årgang

Helt ude i skoven.
God dyrevelfærd
straffes af EU.
side 4

Omlægning slår nye rekorder

22.000 ha ønskes omlagt. Men regeringen mangler penge til at imødekomme alle ansøgningerne

OMLÆGNING
AF IRENE BRANDT

- Efter et par år med stagnation og decideret tilbagegang er der i år ansøgninger om omlægning af mere end 22.000 ha. Det giver mig en stor udfordring, for det betyder, at vi skal til at se på, hvor vi finder pengene til at omlægge så mange ha. Det er vi i gang med at finde ud af, siger Miljø- og fødevareminister Eva Kjer Hansen.

Helt nye tal fra NaturErhvervstyrelsen viser, at 288 landmænd har søgt om tilskud til økologisk drift af deres marker. Af de 288 landmænd er 124 helt nye økologer.

Mangler mindst 10 mio. kr.

Regeringen vedtog i august udmøntningen af landdistriktsmidlerne for det kommende år. I alt blev der afsat 189,5 mio. kr. til økologisk arealtilskud i 2016. Men et hurtigt regnestykke viser, at alene udgifterne til arealtilskud til de bedrifter, der er omlagt, sammenlagt med udgifterne til de nye bedrifter løber op i 199 mio. kr. Der kommer med andre ord til at mangle mindst 10 mio. kr.

Uambitiøst

I august sagde lederen af økologiteamet i NaturErhvervstyrelsen, Anders Christiansen, til Økologi & Erhverv, at beregningerne for 2016 er lavet ud fra en realistisk og ambitiøs tilgang.

- Vi afsætter ikke flere midler til arealtilskud, end vi forventer, der er brug for. Gjorde vi dette, ville midlerne ikke komme ud at arbejde, sagde Anders Christiansen.

Nej til øget modulering

Miljø- og fødevareminister Eva Kjer Hansen afviser at finde pengene ved at ændre på moduleringen og over-

føre midler fra søjle 1 (grundbetalingen) til søjle 2 (landdistriktsprogrammet).

- Jeg agter ikke at modulere mere. Det er et hårdt trængt landbrug, og der er brug for midlerne til den direkte støtte. Jeg flytter ikke flere penge fra søjle 1 til søjle 2, men jeg ser på, hvordan vi får det til at hænge sammen, så vi forhåbentlig på en eller anden måde kan imødekomme de mange ansøgninger.

- Hvis ministeren vælger at tage pengene fra andre økotilskud, er det som at fodre hunden med sin egen hale. Der skal være afsat tilstrækkelige midler til, at den forventede stigning i omlægningen kan ydes tilskud. Og skulle der mod forventning fremover være færre, der lægger om, så skal tilskudet i stedet bruges til at forstærke indsatsen for at sikre mere omlægning. Midlerne kommer fra Landdistriktsprogrammet, og i de kommende forhandlinger bør økologien tilgodeses i overensstemmelse med fordoblingsmålsætningen, siger Per Kølster, formand for Økologisk Landsforening.

God forretning

Samlet set er der i landdistriktsprogrammet i 2016 afsat 285 mio. kr. til økologisk arealtilskud, investeringsstøtte og udvikling af økologi; men samfundsøkonomisk er økologien betydeligt mere værd. Ifølge tal fra NaturErhvervstyrelsen bidrager det økologiske areal med 160 mio. kr. som følge af mindre udvaskning af kvælstof og med 165 mio. kr. som følge af CO₂-lagring - i alt 325 mio. kr. Dertil kommer værdien af grundvandsbeskyttelse, andre klimaeffekter og bedre biodiversitet, som NaturErhvervstyrelsen endnu ikke har sat beløb på.

Læs interview med
Eva Kjer Hansen side 6

Yduns Have viser en anden vej

Der er stor tilfredshed med den første sæson hos landets første fællesskabsstyrede landbrug

Mens store dele af dansk landbrug er tyngt af gæld, viser unge landmænd på Samsø, at der findes en anden vej.

I foråret lancerede de landets første fællesskabsstyrede landbrug. Forleden var de 36 familier, som hver

uge henter friskhøstede grøntsager i Yduns Have, inviteret til en fælles evaluering af den første sæson.

Tilbagemeldingerne var så positive og tilfredsheden så stor, at Johannes Loeb fra Yduns Have forventer, at det til næste år vil være muligt at få dobbelt så mange husstande til at bruge den kun 10 ha store grøntsagsbedrift som deres økologiske køkkenhave. Han ser et stort potentiale i direkte salg.

- I stedet for at sælge 16 paller til

Aarstiderne, som vi gjorde i den travleste uge, vil jeg hellere sælge varerne lokalt. Det giver en helt anden relation og forståelse for de mennesker, vi handler med, siger han.

I samarbejde med jordbrugsfonden SamsøØkologisk arbejder Johannes Loeb i øjeblikket med at skaffe de 2,5-3 mio. kr. som skal til, for at fonden kan overtage landbrugsejendommen ved Alstrup. jb@okologi.dk

Læs mere side 16

Samsø-fond tættere på første opkøb

Ny hjemmeside skal sætte skub i indsamlingen af penge til opkøb og omlægning af små landbrug på Samsø

MEJERI

AF JAKOB BRANDT

Ved at støtte jordbrugsfonden Samsø Økologisk er du med til at starte en ny vej for landbruget, hedder det på en ny hjemmeside, som projektet Det samfundsnyttige landbrug har udviklet i samarbejde med foreningen Økologisk Samsø.

I slutningen af 2014 havde foreningen samlet den lovpligtige grundkapital på 300.000 kr. Det gjorde det muligt at stifte Jordbrugsfonden Samsø Økologisk, hvis vigtigste mission er at sætte skub i økologien ved at opkøbe gårde og udleje dem til unge økologiske landmænd.

Siden har fonden modtaget yder-

ligere 50.000 kr. fra private donorer, og med lanceringen af den nye såkaldte crowdfunding-hjemmeside håber Bent Degn, som er formand for jordbrugsfonden, at der nu for alvor kommer skub i indsamlingen af penge.

- I første omgang har vi sat os som mål at indsamle en mio. kr., så vi kan købe ejendommen Astrup 2, hvor nogle unge tilflyttere har etableret grøntsagsproduktionen Yduns Have, siger Bent Degn.

Gode erfaringer med crowdfunding
Borgere, som ønsker at bidrage til jordbrugsfonden, kan støtte med beløb helt ned til 100 kr.

- Man skal tænke på, at et lille beløb fra mange giver mange penge. Hvis 1.000 mennesker giver hver 100 kr., giver det 100.000 kr. Det er mange penge for os.

Tanken om mange bække små er netop grundidéen bag crowdfunding, forklarer Tobias Egmose, redaktør for web og sociale medier.

Ifølge Tobias Egmose kan man

skal give relativt lidt for at støtte relativt meget.

Han er arkitekten bag den nye hjemmeside, og han oplyser, at der er mange gode erfaringer i både Danmark og udlandet med at indsamle penge via crowdfunding.

- Det er første gang, at Økologisk Landsforening er med til at lave sådan en hjemmeside, men jeg har hørt om mange initiativer, som er blevet realiseret af folk, som har fået en god ide og er gået ud via de sociale medier og har efterlyst 100.000 kr. eller et andet beløb til at realisere deres ide, siger Tobias Egmose.

Støtte fra hele landet

Efter hans vurdering hænger ønsket om øget omlægning af landbrugsjord på Samsø i fin forlængelse af en stærk aktuel trend, som handler om at skabe en mere bæredygtig og lokalt forankret fødevarerproduktion. På den baggrund forventer han, at opfordringen til at støtte Samsø Økologisk vil appellere til mange borgere.

Det billede kan Bent Degn sag-

tens genkende i de hidtidige donationer.

- Pengene kommer primært fra private bidragsydere fra Samsø, men vi har fået penge fra borgere i hele landet, siger Bent Degn.

De fleste støtter typisk med 500 eller 1.000 kr. En enkelt borger fra København har givet 12.000 kr., mens en opløst forening har doneret godt 20.000 kr.

Flere udfordringer

Udfordringen for økologien på Samsø er som i resten af landet, at unge

landmænd ikke har råd til at købe de økologiske landbrug. De bliver i stedet opkøbt af store konventionelle landbrug, mens livet på landet forsvinder.

- Et andet problem er, at der er for få dyr på Samsø, så økologerne kommer til at mangle gødning. Da vi flyttede til Samsø, var der 20 kvægbedrifter. Nu er der kun tre tilbage, siger Bent Degn.

Hvis ikke de private donationer giver nok til, at fonden kan være med til at vende udviklingen, håber han, at det bliver muligt at trække på lavtforrentede lån fra diverse fonde.

- Vi skal ikke ud og købe gårde på 100 ha. Vi snakker om små bedrifter med måske 30-40 køer, siger Bent Degn.

Ambitionen er at skabe en alsidig økologisk produktion, hvor gårdene kan arbejde sammen om sædskiftet.

Læs mere på hjemmesiden: 'Støt økologien på Samsø'.

Kunderne er glade for Yduns Have

Kunderne er meget tilfredse efter det første år med fællesskabsstøttet landbrug på Samsø

FÆLLESSKAB

TEKST OG FOTO: JAKOB BRANDT

Mens gældsplagede landmænd over hele landet kæmper med terminerne, er de nyuddannede landmænd bag Yduns Have på lejet jord på Samsø ved at vise, at der findes en anden måde at organisere og drive landbrug på.

Da de unge tilflyttere ikke ønsker at sætte sig i stor gæld, introducerede de i starten af 2015 en såkaldt fællesskabsstøttet landbrugsmodel, hvor 36 familier fra Kattegat-øen accepterede at betale forud for et helt års forbrug af grøntsager. Hver uge har de ret til at hente et forudbestemt antal enheder af sæsonens grøntsager fra Yduns Have, som omfatter 10 ha lejet jord ved Alstrup.

En enhed kan bestå af et kg kartofler eller en bakke tomater, men størrelsen på en enhed afhænger af den aktuelle høst. Er høsten stor, vokser enheden og omvendt.

- På den måde deler vi risikoen og gevinsten ved at drive landbrug, og det sikrer os samtidig kapital til at købe såsæd og gødning, siger Johannes Loeb fra Yduns Have, som i sidste uge havde inviteret medlemmerne til fællesmøde, hvor de evaluerede erfaringerne fra den første sæson med Danmarks første fællesskabsstøttede landbrug.

Prisen for et medlemskab i Yduns Haves landbrug spænder fra 2250 - 4900 kr. årligt, og stort set alle de fremmødte medlemmer gav udtryk for, at de er tilfredse med ordningen, hvor de selv møder på gården hver torsdag eftermiddag og pakker deres grøntsager.

De medlemmer, som har lyst, har desuden hjulpet med lugningen eller høstarbejdet eller pakning af grøntsager, og flere vil gerne i endnu højere grad udnytte muligheden for at involvere sig i landbruget, men det kræver en systematik, så de får klar besked om, hvornår Ydun har behov for hjælp.

- Alt i alt var det et rigtig godt møde, og generelt var folk meget positive og tilfredse med både konceptet og udvalget af grøntsager. De var også meget glade for vores ugebrev, hvor vi beskriver, hvad der sker på gården lige nu. Det bekræfter os i, at fællesskabsdrevet landbrug er en god ide, siger Johannes Loeb, der er uddannet på Kalø Økologiske Landbrugsskole.

Mange kan gøre som Ydun

Medlemmerne hæftede sig desuden ved, at med undtagelse af gulerødder og kartofler er varerne billigere end tilsvarende varer i øens dagligvarebutikker.

- Jeg har selv arbejdet på et lignende landbrug i Tyskland, og jeg tror, at der er plads til ca. hundrede lignende landbrug i Danmark, siger han.

Den vurdering bygger han dels på erfaringerne fra Europa og USA, dels på tilbagemeldingerne fra de

Johannes Loeb tjekker det overdækkede Pak Choy-bed, som er en af de ikke færre end 25 grøntsager af egen avl, som vejboden hos Yduns Have på Samsø i øjeblikket tilbyder kunderne.

tilfredse samsinger, som efterlyser flere aktiviteter som fællesspisning.

Landbruget afliver glæden

Ifølge Johannes Loeb er det vigtigt, at landbruget åbner sig for nye finansieringsmodeller, som gør det muligt for en ny generation at komme til.

- Tanken om at producere mere og mere er ikke vejen frem. I øjeblik-

ket er man ved at aflive glæden ved landbruget, når det er banken, som siger, at landmanden skal malke køerne en ekstra gang, siger Johannes Loeb, som var med til at sætte gang i produktionen i Yduns Have for et beskedent banklån på 1,1 mio. kr.

Det er allerede nedbragt til 900.000 kr., og han er en varm fortaler for småskalalandbrug med direkte salg.

Yduns Haves største kunde er Aarstiderne, som i år har lanceret en særlig Samsø Kasse og aftager op mod 70 pct. af Yduns Haves samlede høst af ca. 100 forskellige grøntsager. Det er en uundværlig indtægtskilde, men det er den direkte kontakt med kunderne, som inspirerer Johannes Loeb mest i det daglige.